

Эхэ хайхан нютагаа эд хамта мандуулаа!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной
декабрийн 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1995

АВГУСТ

22

Зунай һүүт
харагшан хонин
харын 27
ВТОРНИК
гарагай 3
№156 (19250)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮДЭЛМЭРИЙН ДОЛООН ХОНОГ

Буряад Республикын Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ А.Потапов аширадай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөө үнгэргэлгөөр долоон хоногойнгоо хүдэлмэри эхиэхэ. Тэрэнэй түрүүлэгшэ республикын Правительствын ээлжээтэ заседани гарагай түрбандэ үнгэргэгдэхэ. Сэлэнгын болон Кабанскын аймагуудта тэжээл бэлдэхэлгын ябаса, пассажирска транспортаар хүн хөдөлгөөнөө зөөлгын ямар байдалтай байлга, республика дотор газарай түрүүлэгшөө тохёолдохо байдал болон бусад асуудалнууд зүблэхэ бэлдэ оруулагдана.

Республикын агрономуудай зүблөөн энэ үдэр Эздын аймагта Б.М. Республикымнай хонишод августын 24-дэ Улаан-Үдэдэ тэжээл, ажаадань хабаатай шухала асуудалнуудые хаража үзэхэ. Правительствын Түрүүлэгшын нэгэдэхэ орлогшо М.А.Спасовай аширадог албан зургаануудта энэ долоон хоног соо республикын түрүүлэгшын ажыхын талаар албан зургаанууд хоорондын болон эдэ олон туйлуудай комиссинуудай суглаанууд зарлагдаха байна. Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо А.Н.Жильцовоай аширадаг Финансын министерство долоон хоногой туршада Кабанскын аймагай финансын таһагай хүдэлмэриие шалгажа үзэхэ.

Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л.Ч.Нимаевагай аширадаг Гүрэнэй санэиднадзорой түб Тарбагатайн аймагта тэжээл ханяадан үбшэнэй хая хүжэржэ эхиэхэ элирүүлэхэ аширадын ямар байдалтай байһан тухай асуудалаар коллегин түрүүлэгшын хэлсэгдэхэ материалнуудые суглуулжа бэлдэхэ.

Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо А.П.Табалаевай аширадог министрствэнүүд болон албан зургаануудай хүдэлмэри долоон хоногто эхэ байха. Барилгын ба архитектурын министерство Эсэгэ оронхо хамгаалгын Агууехэ дайнай аширадаг зориулагдана байрын гэрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагай аширадаг больницын, Түгшын нүүрхэнэй уурхайн барилгын ябасые шалгажа үзэхэ. III-дохи кварталда байрын гэрэй ашагалгада оруулжа зориулагдахыг августын 25-да министрствэдэ болохо юм. Гадаадын аширадаг харилсаанай министерство "Валютные хинаха ба валютын гуришнуулха тухай" тогтоолой проект бэлдэхэ юм. Обороннын ба онсо байдалай хэрэгүүдэй талаар комитет аширадаг бузарлагдана газар шотагуудһаа гараад, манай республикада нүүжэ ерэнэй бүлэнүүдые бүрихэдэ абаха.

Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Н.А.Астапенкын аширадаг Зоори эрхилхэ талаар гүрэнэй комитетдэ Россин Федерациин Зоориин гүрэнэй комитетдэй коллегин дээрэ хэгдэхэ аширадаг хабаатай материалнуудые бэлдэхэ байна. Антимонопольно аширадаг талар захиргаан өөһэдүнгөө түсэбүүдтэй тааралдуулан, хэрэгдэлшэдэй эрхэнүүдые хамгаалха тухай" Россин Федерациин аширадын ямараар сахигдажа байһые шалгаха юм.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблээй албан.

РОССИН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД

Энэ талаар габыятай байһанайнгаа ба олон жэлэй туршада Россотой бэрхээр ажаллаһанайнгаа түлөө Россин Федерациин Президентын Зарлигаар "РОССИН ФЕДЕРАЦИИН СОЁЛОЙ ТАРАГАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ" гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ үзэхэ гэхэл:

Цырендоржо Раднаевич—уран зохёолшо, Буряад Республика.

Владимир Бадмаевич—уран зохёолшо, Буряад Республика.

Дондоб Доржиевич—"Знание" бүлгэмэй Буряадай Республика эхчин правлений лектор.

Лопсон (Леонид) Дузнынович—уран зохёолшо, Буряад Республика.

Сергей Сульгимович—"Байгал" журналын ахамад лектор, Буряад Республика.

Энэ талаар габыятай байһанайнгаа ба олон жэлэй туршада Россотой бэрхээр ажаллаһанайнгаа түлөө Россин Президентын аширадаг акционернэ "Востсибутоль" бүлгэмэй Түгшын уурхайн управлений начальник Александр Вастьяевич Битув Россин ФЕДЕРАЦИИН ГАБЬЯТА БАРИАГАШАН" гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ.

БУРЯАД ЗОНОЙ ТҮЛӨӨ ЗАЛЬБАРНАБ

ГЭГЭЭН ХОТОГТО ДАЛАЙ-ЛАМА ДАНЗАН-ЖАМСЫН
УЛААН-БААТАРТА БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИДЭ ҮГЭНЭН ХАРЮУ

БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИ:
Эрхэн хүндэтэ Далай-лама! 60 наһанайнтай ойгоор буряад арадан зүрхөө Таниие үшөө дахин амаршалнабди. Буряад орондомнай хэзээ морилхо тухайгаа хэлэжэ үнгэргэһэн ганса асуудалтайгаар Танда ханданабди.

ДАЛАЙ-ЛАМА:
Сэдхэлэй тон халуун амаршалга, хүсэлнүүдэ буряад арадта хүргэхэ арга олгоһондонь. Буряадай телевиденидэ баяр хүргэнэб. Мүнөө би Монгол орон ерээд байхадаа, Россин Буддын шажантанай хамба ламатай, дид-хамба ламатай үшөө дахин уулзабаб. Тэдэ хоёр намайе эхэ эршэмтэйгээр шотаг руугаа уриба. Мүнөө эндэхэ ошохо аргагүй байһандаа халагланаб. Гэбэшье ерэхэ жэлдэ танай шотагаар заабол айлшалхаб гэжэ нэн түрүүн мэдүүлэнэб.

Буряад орон шотагаар хэдэн удаа айлшалһан байнаб. Тэрэ ябаһан тухайгаа эхэ дулааханаар һагажа ябаһааб. Танай орон шотаг угаа баян дэлгэр юм. Баялгитнай Бурхан багшын Номой табисуурһаа болоно. Танимһээ Та бүгэдэ Бурхан багшын Номые эхэ һайнаар баримталан ажаһууха үйлэ заяатайт.

Түбэд, Буряад оронууд тон дутын хани оронууд гэшэ. Би наһан соогоо нилээд олон буряад гэгшэ ламанартай ушарааб. Он жэлнүүдэй һубарин ошохо бүри эндэ бэе бэедээ тон дүтэ боложо байгаабди, байнашьбди. Тэдэ ламанарые, Бурхан багшын хургаалаар ябагшадые ходо һанан дурсагшаб. Үдэр бүри номоо уншахадаа, тэдэ найза нүхэдөө дурдан зальбарнаб, бүгэдэ буряад арад зоной түлөө зальбарнаб.

Мүнөө та бүгэдэнгэй уулзажа

шадаашьегүй һаа, эхэ хүндэ сагай байдалые таанадай эдлэн туйлажа байһые мэдэрнэб. Энэ бэрхэшээлтэ үе сагые та гүйсэд дабан гарахаяа оролдохол болонот. Энээнэйтнай урагшатай байһын тулада би өөрынгоо талаһаа номоо уншахаб.

Би, Далай-лама Данзан-Жамса, та бүгэдэндэ тон һайн һайхание хүсэн зальбарнаб.

(Энэ хоёрдөө Буряадай телевидениин журналист Дарима Жамсоева, оператор Амар-Жаргал Жанчивын байгша оной августын 7-до буулгажа абаһан байна. Энэ буулгабари августын 18-да "Буряад орон" гэхэн дамжуулгада харуулагдаа. Дуйнхор ваан тухай материалнууд энэ харын 24-дэ "Мүнхэ зула" гэхэн дамжуулгада хуряангыгаар үгтэхэ).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гандан Тэгчинлин хийдэй Дуйнхор сүмэ (наада тээн). Далай-ламын гэгээнэй түс сүмэ дотор Дуйнхор ваанда бэлдэлгын ном бүтээжэ байһан август харын эхин үе. Саанань—Мэгжэд Жанрайсиг (Арьяа-Баала) сүмэ.

Н.БАДМАРИНЧИНОВЭЙ фото.

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ПРЕЗИДЕНТЫН ЗАРЛИГ

Гүрэн түрэнгөө урда габыятай байһанайнь ба искусствын болон соёлой талаар олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө **Хани барисанай** орденуор шагнаха:

Раднаев Саян Владимировиче—Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай оперын гол дуушан.

Россин Федерациин Президент
Б. ЕЛЬЦИН.

Москва, Кремль.
1995 оной августын 5
№ 820

УЧША ТҮМ, ТЭГШИЛСА ТҮМ

2-дохи нюурта. Хойто зүгэй арадуудай ажабайдал. С. Очиров. В. Матвиевский: "Оро үсхэбэрилгэ олзотой"; М. Хабдаев: "Гүйсэд хэрэглэжэ үшөөл шаданагүй".

3-дахи нюурта. С. Балдуев: "Сагаан эдэ буйлуулна" - фоторепортаж.

4-дахи, 5-дахи нюурнуудта. "Сэсэг" - эхэнэрнүүдэй заншалта хуудан.

6-дахи нюурта. Б.Молонов. "Урдань үргэн харгы."

7-дохи нюурта. Б. Ж. Шагдаров: "Үндэнэн зохёолоо хүгжөөлсөө" - дурсалгануудһаа. Шүлэгүүд.

8-дахи нюурта. Инвалидуудай фестиваль. "Оролдоо һаа, илахаш".

ОРО ҮСХЭБЭРИЛГЭ ОЛЗОТОЙ

Гансал холын Хойто зүгэй тундрын тала дайдаа оро үсхэбэрилдэг гэжэ хүнүүд ханажа болохол байха. Зүгөөр...

...Нажар сагай ой модон.
 Намаа набшаар бүдүүрнэ.
 Аха нютагай дурдалга
 Анхан холын түүхэтэй.
 Аяар угайн дуудалга
 Ангуушаднаа үндэһэтэй,
 гэжэ мэдээжэ поэт Д. Доржогутабай "Хадата Ахын домог" гэнэн шүлэг соогоо бэлэһэн байдаг. "Анха холын түүхэтэй" нютагай хада уулануудайн хормойгоор хайнагууд хушууран бэлшэдэг, инзагануудаа хойноо дахуулхан оро, хандагайнууд олоороо харагдадаг даа.

Ахын аймагай "50 лет Октября" колхозой түрүүлэгшэ В. Ч. Пугункеевтэй уулзахадамнай, иигэжэ хэлээ хэн:"... 1993 оной намар Ахын аймагай түбһөө 250 модоной зайда гүн тайга соо ажаһуудат тофаларнуудһаа 60 гаран толгой оро туужа асаран хэмди. Тиигэжэ бидэ үшөө нэгэ халбари - оро үсхэбэрилгээ хэргэжэ, хүгжөөжэ эхилээбди. Оро үсхэбэрилгэ олзотой юм".

Мүнөө "50 лет Октября" колхоздо 80 гаран

толгой оро тоологдодог. Оро үсхэбэрилхэдэ бэлэн бэшэ аабдаа. Гэбэшье залуу хүбүүд - Баир Сыренов, Баир Шараев, Владимир Табитуев болон Евгений Ломовойн оролдолгоор амжалта туйлагдана гэхэдэ, алдуу болохогүй. Оро үсхэбэрилгэшэд, жэшээлхэдэ, байгша ондо 40 гуранһаа 40 толгой инзаа аабда, тарзалууһоор түлжүүлжэ байна.

Баир Шараев бүлэг нүхэдтэйгээ тофаларнуудта ошоожо, оронуудые ангуушадтай ябадаг зүргэ харгыгаар туужа асаралсахада хабаадаһан байха юм.

— Оро үсхэбэрилгэ үхэр мал, хони хурьгадые адуулханаа ондоо, ямар ехэ илгаатай байхаб даа. Үбһэ гэжээл үбэлэй үедэ багаар гаргашалагдадаг юм. Гэбэшье ашаг олзотой тус халбарияа саашадаашье хүгжөөхэ, энэ ажалдаа хүсэ шадалаа хүсэд зорюулхаар эрид шийдэнхэйбди, гэжэ орошон Баир Сыренов хөөрөө бэлэй.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой оро үсхэбэрилэгшэд.

В. МАТВИЕВСКИЙИИН фото.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТАНУ

Үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ габыятай байһанайн Түгнэс Республикын Президент 1995 оной августын 8-най "Буряад Республикын габыята инженер" гэнэн хүнүүд зэргэ олгобо гэбэл:

Карпович Сергей Герольдовичто - "Улаан-Үдын прибор үйлэдбэрийн нэгэдэл" гэжэ акционернэ бүлгэмэй директорэй орлошо.

Поспелов Николай Федоровичто - "Бурятмассовый" акционернэ бүлгэмэй ахмад инженер.

Румянцева Надежда Денисовнада - "Улан-Удэнский" кондитерска фабрикын таһагай начальник.

Хамышкеева Раиса Васильевнада - "Улаан-Үдын мануфактура" гэжэ акционернэ бүлгэмэй ахмад техник.

Цыренов Александр Паматыреновичтэ - "Агротехсервис" акционернэ бүлгэмэй генеральна директор.

Ажалдаа амжалта туйлаһанайн түлөө Буряад Республикын Президент 1995 оной августын 8-най Зарлигаар Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:

Воробьев Валерий Гавриловиче - "Катунь" гэжэ предпрятиин директор.

Демина Зинаида Степановнае - "Улаан-Үдын Теплотехника" гэжэ акционернэ бүлгэмэй таһагай начальнигай орлошо.

Жук Анатолий Павловиче - "РАССФ" гэжэ предпрятиин директор.

Ильина Светлана Феофановнае - "Туяна" гэжэ акционернэ бүлгэмэй инженер.

Кайдалов Борис Александровиче - "Полис-АБ" страховоой бүлгэмэй директор.

Кузьменко Владимир Михайловиче - "Улан-Удэнский" "Электромашин" завод" гэжэ акционернэ бүлгэмэй директор.

Кузьмин Сергей Ивановиче - Түгнэс уурхайн үйлдвэрлэлийн газорэлектро-гагнууршан.

Соколов Иван Ильиче - "Бурятлес" гэжэ фирмын директор.

Цырмаев Бато Мунка Санжеевиче - Түгнэс уурхайн үйлдвэрлэлийн учостогай начальник.

УРГАСА ХУРЯАЛГЫН ХАМГАЙ ОЙРТОБО

Удангүй республика доторнай ургаса хуряалгын хүдэлмэри эхилхэнь. Агрономуудай тоолоһоной ёһоор, ороһо таряанай, овоцой, хартаабын хайн ургаса абахаар хүлээгдэнэ. Гэбэшье ургаса хадагалха талаар хүдэлмэри хэр ябуулагдана гэшээб?

Һүүдэй мэдээгээр, бии байгаа склад, байрануудай хахадын шэнэ ургаса абахаар бэлэн болгодоо. Кабанскын, Загарайн, Зэдын, Бэшүүрэй, Тарбагатайн аймагуудай ажахынууд эдэ байрануудаа хүсэд бэдээгүй байна. Тиихэдэ олонхи ажахынуудта шийгтэй ороһо

хатаадаг, халуун тухээр элгэ заһабарилгадагүй. Дотор таряа түхээрлэнүүдэй ороһо процентнь заһабарилга бэлэн болгодонохой.

Эрэхэ намарнай бороотой байхаар хуряалга түхээрлэнүүдэй хайнаар заһабарилга таряагаа гутаангүй, шухала. Тиихэдээ ажахынууд хайн хүрэнгэтэй байха.

А. АМОГ

ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭЖЭ ҮШӨӨЛ ШАДАНАГҮЙ

Зунаймнай зулгы хайхан үеын үнгэрхэ, намарай шарайн харагдаха хаһа улам дүтэлбэ. Мүнөө намарай эхин августын хахаднаа үнгэржэ байбашье, тала дайдын ургамал ногоон, сэсэг набша шэмэтэй зандаа үшөөл ургажа байна гэшээ ааб даа.

Тиимэһээ адууһа малай бэлшээр ябажа гүйсэд садаха, таргалха, мяхажаха, ашаг шэмээ дээшлүүлхэ эгээл таатай хаһа оронхой. Илангаяа шанга халуун бууржа, хүнинь нилээд хэрюун болоод, малда яһала зохид. Иигэһээр хоно, батаганааншье зааха үсөөржэ эхилхэнь. Энээнтэй хамта августын арбаадаар ороһон хура бороо бэлшээр баришье хайн болгобо.

Аймагаймнай ажахынуудай хү хаалин фермэнүүд энэ таатай хаһа сагы хэр хайнаар

хэрэглэжэ, сагаан эдээ дэлбэрүүлжэ байна гэшээб?

Бүхы дээрэн харахада, илангаяа үнгэрхэн июль соо, августын эхээр олонхи фермэнүүд нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада хүнаалиа зарим тэды дээшлүүлээ. Жэшээлхэдэ, "Забайкалец" гэжэ хамтаралай хүдөө ажахын предпрятиин (директор Д. И. Кузнецов) фермэнүүд нёдондо августын түрүүшын арбан хоногто 339 центнер хү тоһоной заводто тушаагаа һаа, мүнөө тэрэнээ 367 центнертэ хүртөө. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэхид 6479 центнер хү һаагаад байна гэхэ гү, али үнээн бүриһөө дунда зэргээр 810 килограмм хү абаа. Мүнөө эндэ үнээн бүриһөө үдэрэй дунда зэргээр 4,6 килограмм хүн һаагдана.

Таряашадай ажахынуудай

Барай нэгэдэлэй (түрүүлэгшэнь М. В. Рютин), Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (түрүүлэгшэнь А. П. Калашников) фермэнүүд хү һаалиа нёдондонойхиһоо дээшлүүлхэһээ гадна, жэлэй эхинһээ хойшо аймаг соогоо үнээн бүриһөө эгээл ехэ хү һаагаа. Жэшээнь, Барай фермэдэ долоон һарада үнээн бүриһөө 1236 килограмм хүн һаагдаа гэхэ гү, али үнгэрхэн жэлэйхиһээ 374 килограммаар дээшлүүлэгдээ. Бүхыдэнь эндэхид 3806 центнер сагаан эдээ үйлэдбэрилөөд байна. Энэ фермэдэ мүнөө үнээн бүхэнһөө үдэрэй 7 килограмм шахуу хүн абтана. Никольскын фермэдэ жэлэй эхинһээ хойшо 6845 центнер хүн һаагдажа, үнээн бүриһөө 1141 килограмм хүн абтабашье, эндэ бүхы дээрээ

сагаан эдээ үйлэдбэрилгэ, худалдалгань зарим тэды доошооло.

"Родина" гэжэ хамтын предпрятида, Суулгын совхоздо, Түгнэс хүхэсэдэ нёдондонойхиһоо зааха ехэ хүн һаагдажа байбашье, үнээн бүриһөө ашаг шэмэ багашаг. Жэшээнь, Хара-Шэбэрэй фермэдэ ("Родина" предпряти) байгша оной долоон һарада үнээн бүриһөө 526 килограмм хүн абтаа.

Жэлэй эхинһээ хойшо аймагай ажахынуудай бүхы фермэнүүдтэ 40.296 центнер хүн һаагдаа гэхэ гү, али энэнь нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэхэдэ, 77 процент болон. Мүн үнээн бүриһөө дунда зэргээр 725 килограмм хүн абтаа гэхэ гү, али энэнь үнгэрхэн жэлэйхиһээ 145 килограммаар

бага. Энэ үдэрнүүдтэ фермэнүүдэй үнээн сүүдэхэдэ 4,5-5 килограмм хү һаажа байбашье, "Знамя Ленина" нэгэдэлнүүдэй, колхозой, Суулгын фермэнүүдтэ үнээн үдэрэй һаам 2,5-3,3 килограмм дээшэ гарангагүй.

Коллектив бүхы бэлшээрин таатай хаһа адли хүсэд хайнаар үшөөл шадаагүй байһа эндэһээ элитээр харгал

Мухар-Шэбэрэй хүдөө ажахын ур ахмад

АГУУ ИЛАЛТЫН 50 ЖЭЛ

ХҮНДЭТЭЙ ХҮНҮҮДЭЙ НЭГЭН

Энэ үбгэжөөлэймнэй наһанай харгы хорёод онуудаар түрэн үетэн нүхэдэйн хуби заяагтай тон адлирхуу гэхэдэ, аддуу болохогүй гэжэ ханагдана. Тэрэнэй эдир залуу наһанинь коллективизациин ба дайнай урдахи табан жэлэй түсөөүүды дүүргэхэ үедэ үнгэрөө. Бага балшар наһанһаа ямаршье ажалһаа нэгшье сухаряагүй, колхоздоо унаһан малгайгаа абангүй хүдэлэлсэһэн, хамтын ажалда хам оролсоһон хүн гэшье. Бүри үхибүүн наһандаа Енгорбойдо 1929 ондо нээгдэһэн долоон жэлэй хургуулида орожо, 5 класс дүүргэһэн байна.

Тэрэ үе сагта эрдэм номдо хураха гэшье тон хэсүү байгаа гэжэ үбгэд, хүгшэд дэмэ хэлсэдэггүй. Үхибүүд долоон класс дүүргээд, саашаа ошожо, хураха аргагүй болошодог хэн, һаял хамтарһан ажахын хэргэжэ, хүл дээрэ үндэжэ ядажа байхада, харата муухай дайн эхилһөө бэлэй.

Даба Цыденович Батуев дайнай хоёрдохи жэлдэ, энэмнай 1942 он болоно, сэргэй албанда татагдһан юм. Дайнай дүүрэхээр 50 жэлэй үнгэржэ байхада, мүнөө далан наһаяа даһан үбгэжөөл нотагтаа аргагүй хүндэтэй. Зүгөөр үри хүүгэдтэй дайн тухай хоорэжэ үгэхэ гэхэдэ, частнуудайнгаа нэрэнүүды наһаар наһангүй. Гэбэшье Даба Цыденович өхөөхө байлаануудан шанга тула даһануудта хабаадалсаһаа ушоо мартаагүй, һайн наһана. Д.Ц. Батуев дайнда хабаадаһан тухай бэшэхэдэ, тэрэнэй военнэ билет дээрэ бэшэгдэһэн тэмдэглэлнүүды хэрэглэхэ баатай болодог.

Даба Цыденович артиллерийн саг зуурин курса дүүргэһэнэйнгөө удаа Баруун фронт эльгэгдэ бэлэй. Манай сэргэшэ гал дүлтэ 1943 оной дайнай үеэр, мартын 2-һоо фашистуудтай тэмсэжэ, Агуу Илалтын үеэр хүрэтэр дайн дажарай хүндэ хүшэр харгы зам гатаалжа гараһан намтартай.

Сэргэшэдэ мартагдашагүй ушарнууд али олон үзэгдэһэн гэшье ааб даа. Тэрэнэй нэгэн тухай халта дурдая. 1943 оной июнь һарада Курска дүхрэйг хамгаалгын хатуу шанга тэмсэгдэ аһа мяхаараа тэмсэн хабаадалсаһан юм. Тэндэ хүндэхоноор шархагажа, Казань хотын сэргэй госпитальдо оруулагдаа һэн. Эдэгэжэ, бараг боломсоороо һөөргөө өөрынгөө частыда хүржэ, дайшалхы замаа саашань үргэлжэлүүлэ бэлэй. 267-хи противотанкова полкын сэргэшэ яһан.

1944 ондо Финско-Карельскэ фронт эльгэгдэжэ,

дайшалхы нүхэдэгйгөө хамта эдэбшн аюулта даабаринууды дүүргэлсэһэнэ ветеран ухаан бодолдоо ходо ханажа ябадаг. Энэл 1944 ондо сэргэшэ Д.Ц. Батуевай парашютист-десантнуудай курса дүүргээд байхада, частиинь 3-дахи Украинска фронт эльгэгдэһэн байна. Гурбан харын хуралсал гараһан Даба абгаймнай парашютно-десантна полкдо оруулагдаа дайгаа үргэлжэлүүлэ.

Дайнай үеэр парашюдаар 21 дахин хүржэ, частиингаа эдэбшн даабаринууды дүүргэһэн.

Алдар сууга 3-дахи Украинска фронт дээрэ танкнууды үй бута сохисоһон артиллерист яһан тухайгаа Даба Цыденович хаа-яа дурсан хөөрэхэ дуратай юм. "Артиллери гэшэмнай "дайнай бурхан", ородоор "бог войны" гэжэ сэргэшэд хэлсэдэг байгаа" гээд үбгэжөөл тэрэ холын зугаа наһан хөөрэнэ.

1945 онһоо эхилжэ, Даба абгаймнай 9-дахи армийн 17-дохи стрелково отделениин командираар томилогдожо, Армийн штабай харуудда алба хэһэн габыатай. Отделение толгойлогшо гвардийн ахалагша сержант Д. Ц. Батуев 1945 оной март һараһаа эхилжэ, өөрынгөө отделениин сэргэшэдтэй хамта 130 дахин иргэниш мэтэ полкын бүриддэдэ орожо, дайгаа саашань үргэлжэлүүлэ.

Манай нотаган эрэлхэг зоригтой сэргэшэ Венг, Будапешт, Берлин ба бусад олон, томо-томо хотонууды сүлөөлсэжэ, хатуу шанга тэмсэлнүүдтэ хабаадалсаһан болоно гэшье.

Даба Цыденович 1943 оной мартын хоёрһоо 1945 оной Агууехэ Илалтын үдэрэй ерэтэр Эхэ ороноо хамгаалсаһан, дайн байлдаанай ута харгы зам гатаалсахадаа, өөрынгөө гүрэнэй болон Зүүн Европын нэлэнхы үргэн газар дайдые хархис муухай дайсандаа сүлөөлхэ нангин хэрэгтэ сэхэ хабаатай гэшье. Дайнай дүүрбэшье, Даба Цыденович Будапешт хотодо оршоһон армийн штабай харуудда албая үргэлжэлүүлэ һэн.

Дайн дажарай һүүл тээ олохон лэ сэргэшэднай энгэрээр дүүрэн медаль, орденуудтай түрэлхидтөө бусажа ерээ бэлэй. Тэдэнэй тоодо Даба абгаймнай элүүр энхэ гэртэ ерээ. Энэ хүн дайнай дүдэн соогуурхи шанга тэмсэлнүүдтэ улаан мяхаараа хабаадаһан, армид уяагата албая үнэн сэхээр дүүргэһэн, манай урдаа хараха, хүндэлхэ хүмнай мүн. Эдэ үгэнүүды үндэрөөр

гэршэлхэн үнэ сүнтэй шагналуудынь тоолобол, иймэ: "Дайшалхы габыагай гүлөө" гэнэн медальар хоёр дахин пагнадаһан юм. Саашань "Венге абаһанай гүлөө", "Будапешты абаһанай гүлөө", "Германие илаһанай гүлөө" болон бусад медальнуудтай 1948 ондо Даба

Цыденович энгэрээр дүүрэн шагналуудтай энхэ элүүр түрэл нотагаа бусажа ерээ бэлэй.

Д. Ц. Батуев дайнай II группын инвалид. Тэрэ нотагаа бусажа ерээд, нэгэ бага амарһанай удаа ветеринарна фельд-шернүүдэй курса дүүргэбэ. Удаань найман жэлэй хугасаа соо түрэл Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздоо малай эмшэнээр хүдэлхэн байна. Хожомоо 1973 онһоо эхилжэ, Енгорбойн совхозой Баарайн томо һу һаалин фермые даагнаар ажаллаа. Тэрэнэй хүтэлбэри доро фермын ажалнад һайн үрэ дүнгүүды туйладаг бэлэй. Тэрэ үедэ һүн ехээр хаагдадаг, түл олоор абадаг, малай тоо толгой эмжэл байгаа бшуу. Даба үбгэжөөлэй хүдэлжэ байха хаһада малшадай гэр байранууд болон малай дал, хорёонууд һайнаар заһагдаһан, шэнэлэгдэһэн гэшье. Д. Ц. Батуевай коллектив ажалдаа үндэр амжалтанууды туйлажа, социалист мурьс оонүүдтэ ходоодо түүрүү һууринууды эзэлдэг байгаа. Ажалшадны һайндэрнүүдтэ Хүндэлсэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр саг үргэлжэ шагнагдажа байһан юм.

Даба Цыденовичэй фермые даагшын тушаалһаа болһонойшье удаа Баарайн һу һаалин фермын коллектив үндэр амжалтануудаараа аймаг дотороо олон жэлнүүдтэ нилээд суурхаһаг байха. Эндэ Даба Цыденовичэй оруулаһан хубита тон ехэ гэжэ хэлээ һаа, аддуу гарахагүй.

Дайнай ветеран наһанайнгаа хүндэтэ амаралтада гараадшы, тэрэл фермынгээ малые, һүүднэй тугалнуудышье харууһалаа даа. Дайнай ба ажалай ветеран Даба Цыденович Батуев олон ашанар, тушанартай. Хэды үндэр наһатай болоһонь, үбгэн гэр тойронхи ажалаа хэхэдээ тухашардаггүй, бэшэнтсөө ажалаа ади хэлсээд, ан-бун ажаһуудаг. Наһанайнь хайрата нүхэр, мүн наһаа байгаа ори ганса хоорхон бас алаһань. Гаһаа урид наһа баража, үбгэниие хүндэ хүшэр байдалда оруулаһан юм. Тийгээбэ яабашье, хатуу зоригтой Даба Цыденович бэе элүүр, хүнгэн дорюун Агуу Илалтын 50 жэлэй оёе угтаад байна.

Манай нотагайхидай Агууехэ Илалтын 50 жэлэй алтан ойгоор хүндэтэ Даба Цыденовичтэй үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, элүүр энхые, амгалан тайвниие, ута наһа наһалхыень үрээжэ байһандань би баясанаб.

В. БАЛЬЖУРОВ,
манай штатнабэшэ корр.
Захааминай аймагай
Енгорбой һуурин.

САГААН ЭДЕЭ БУЙЛУУЛНА

Байкалийн аймагай түб тавео хууринай тоһоной тоарбаад хүн хүдэлдэг юм. Предприятида хоногой шлада гурбан ажахыһаа 3 сагаан эдөөн гүнаагдана. Заводой хүдэлмэрилэгшэд, элжэлгэд сүүдхэд э ороһон эдөөгөө буйлуулжа, эй, эзэгэй, гоно гараг аа, худалдаа наймаанда мунгэрал.

Удаандаа тоһонон заводто гаран тоһоно һүн дэдэг байгаа. Үдэртоо 300 грамм тоһо гарганабди. Шынуудта нэгэ килограммынь 25.000 ригтэ юм.

Ажахынуудһаа һү зоодэг жолоошод сооһоо Петр Родионов, Александр Кириллов гэгшэдэе дурдамаар.

С. БАЛДУЕВ.
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: тоһоной заводой ажалай ветеран Надежда Шункова; жолоошон П. Д. Родионов. Авторай фото.

МАР ХЭМЖЭЭ АБАХАБ?

Жада оршодог Кордова тосхондо ажаһуудаг шан Джон Томас һаянай адал болоод байна. Гүльмээ байхадань, арыгар томо акуланууд олоо заһаһыень араа эдээд, гүльмьень таһа аа, томо гэгшын нүхэ эдэ, тонилшодог болобо. Саһаа хойшо ажаһуужа газарһаа зөөхэ дурегүйб Томас мэдүүдэг. Тиймэхээ бүхэндэ нүхыень бүглэн гүльмээ далай руу хаяна. Хэмжээ абаа һаа, һайн бэ эрэ ходо бодомжодог ааб (һонинуудһаа абтаба).

Уншаа, дуулаа һэн гүт?

ДАЙНАЙ ҮЕЫН ҮШӨӨ НЭГЭ НЮУСА

"Токио симбун" һоншдо толилогдоһоной ёһоор, 1945 онй май соо Совет Армийн Генштабта Токиоһоо шифровка ерээ һэн. "Илия" гэжэ ара нэрэтэй оперативна хүдэлмэрилэгшэһөө ерһэн мэдээсэл соо мани 22 то шигэжэ мэдээсэгдэ бэлэй: "Япон МИД-тэ хабаатай зонһоо абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Урда Сахалин болон Курилай аралнууд СССР-тэ заабол дамжуулагдаха. Энэ ушарта Москва хадаа США-тай

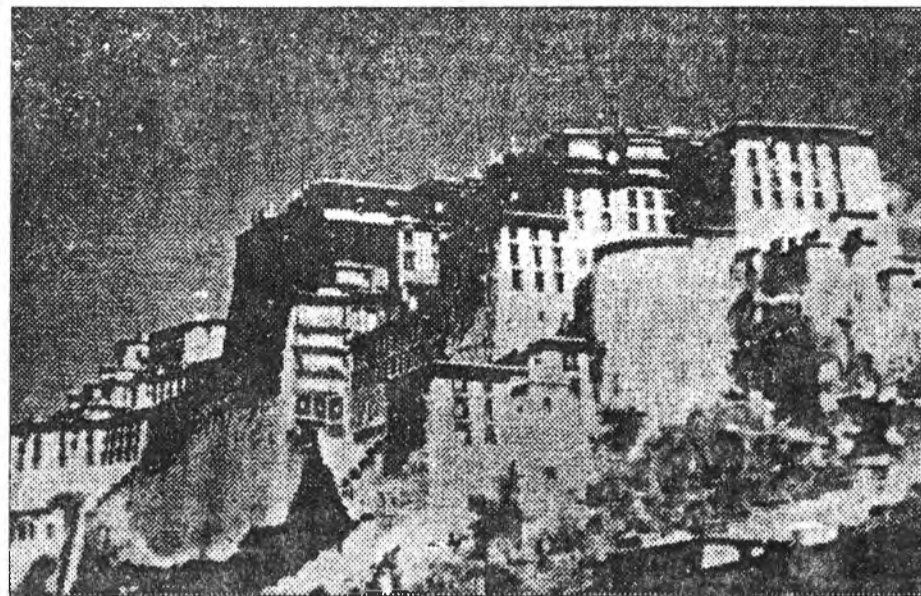
дай болуулжа, эбэй хэлсээ баталхада туһалха ёһотой. Гадна зарим зон Хоккайдо аралшые үгөө һаа, болохо гэжэ тоолоно". "Илиягай" удаадахи мэдээсэл соонь Японой зарим дээдэ хүтэлбэрилэгшэд Маньчжурийн болон Корейн хойго хубиие СССР-тэ үгэхэдэ болохо гээд тоолодог болоо гэжэ мэдээсэгдэ һэн. Москвагай туһаламжаар эбэ тогтоохо гэжэ Токиогой оролдодог байһан тухайнь президент Трумэн нэгтэ бэшэ

бэшһэн, хэлэһэн байдаг. Эдэ һэдэглэнүүдэй урагшагүй байһанаар голхоржо байһанаа мэдүүлхэн Япон правительство мэдүүлгэтэй документ тухай Трумэн дурдадаг. Зүгөөр ном соогоо энэниие оруулаагүй. Потсдамда июлиин 28-да болоһон заседани тухай хэлэхэдэ, Трумэн иигэжэ бэшэнэ: "Заседаниин эхилхын урда Японой элшэн сайд Сато нажда бэшэг бэшээд, принц Коноэтэй уулзахыемни гуйһан байна. Тийхэдээ США болоп

Японой хоорондохой дай болуулхада туһа хүргэхэ талаар Совет правительство ямар һанамжатай гэжэ принц мэдэхэ ёһотой һэн. Би арсааб гээд Сталинай хэлэхэдэнь, маршалда баярые хүргөө һэм. Японой урда июлиин 20-до манай табиһан эрилтэдэ харюу үгтөөгүй байгаа. Япон дайгаа үргэлжэлүүлхээр бэлэн гээд Токиогой радио дамжуулаһар байгаа бшуу..." ("За ружем" һонинуу абтаба).

Зорихон харгытнай
 золтой байг,
 золгохон нүхэдтнай
 зугаатай байг,
 хэнэн ажсалтнай
 бүтээсэтэй байг,
 үдхэнэн малтнай
 үдэсэтэй байг,
 үргээн хүүгэдтнай
 үндэсэтэй байг,
 аажам таламнай
 үрээсэтэй байг,
 тарья талхамнай
 ургасатай байг,
 хүбүүд, басагаднай
 бэлэгтэй байг,
 хүшиэд, үбгэднай
 буянтай байг,
 арад зомнай
 жаргалтай байг!

Холын аяншалгаһаа бусахадаа

НАНГИН ГАЗАРНУУД НҮРӨӨТЭЙШЬЕ, НАЙХАНШЬЕ

(Үргэлжлэл. Эхинийн 131-дэхи дугаарта).

Асуугты - харюусахабди БАГАХАНШЬЕ НАА, БАЯРЛАМААР

Бидэ бүлэгдөө 5 үхибүүтэйбди. Бултагадаа хургуулиш илһанай. Эгээл бага хүбүүмнай мүнөө жэлдэ хургуулида орхонь. Зүгоор хургуулида ябуула гэхэдэ, таарамжатай хубсаһа хунар, гутал абаха аргагүй байнабди. Олон үхибүүдтэй бүлэнүүдтэ энэ талаар ямаршьеб туһаламжа үзүүлэгдэхэ гү?

Д. ЖАМБАЛОВА,
 5 үхибүүдэй эхэ.

Улаан-Үдэ

Энэ асуудалаар Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой захиргаанай хүн зоние социальна талаһаа хамгаалгын таһагай мэргэжэлтэдтэ хандабабди. Таһагай хүдэлмэрилэгшэ С. И. ХАШИТОВА иимэ харюу үгэбэ: — Нуралсалай шэнэ жэлэй гарахаа байхада, олохон эхэнэрнүүд манай таһагта энэ асуудалаар хандана. Тиймэһээ олон хүүгэдтэй бүлэнүүдтэ туһаламжа үзүүлэгдэхэ гэжэ газетээр дамжуулан мэдээсэнбди.

Манай таһаг хүүгэдэй гутал худалдажа абаба. Красноярскын хизаарта бүтээгдэһэн гутал 28 мянганһаа 60 мянга хүрэтэр сэнтэй. Хүн зоние социальна талаһаа хамгаалгын таһагай бүридхэлдэ абтаһан олон хүүгэдтэй бүлэнүүдтэ гутал үгтэхэ юм. Тийн хургуулин һаһанай 5 хүүгэдтэй бүлэнүүдтэ - 1 паар, 5-һаа олон хүүгэдтэй - 2 паар гутал үгтэхэ.

Энэһэнһээ гадна, 1-1,5 миллион үхэриг мүнгэндэ хургуулин дэбтэр гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые худалдан абахаар хараалнабди. Энэ туһаламжада хүртэхын тула юуи хэрэгтэйбгэбэл, бүлын бүридэл, мүн түрэлхидэй салин хүлэн тухай справка асарха шухала.

Нуба Гончог Тензин римбүүшындэ байха үедөө һасатай дүтэ танисажа, тэндэхи нангин газарнуудые сэдхэлээ хүдэлэн харааб.

Римбүүшын 3 һараар һасаһаа 200 километрэй зайда оршодог Мочжугунка гэжэ газарта бодхоогдохон дасандаа ошоходонь, тэрэнэй хани нүхэр Го Цюйтин сүлөөтэй сагтаа намайе олон сүмэ болон дасангуудаар ябуулаа.

Эгээн түрүүн бидэ һасын баруун талада түбхинэһэн Дунга гэжэ багашаг тосхон ошожо, нангин модоной үндэһэн дороһоо эм домто аршаан булагай сөрбхилон гарахы хараабди. Булагай арюун тунгалаг уһан багашаг нуур руу шудхан ороно.

Үдэшлэн багта зүрхэмни үбдэхэдэл гээ һэн. Ушарынь гэхэдэ, һаса гэшэмнай Галмуудга орходоо, нураггүй үндэр газарта оршодог. Эндэ түрүүшынхөө эрэгшэд абаһаар аяншалгада гарангүйгөөр 10-аад хоногой туршада хүл дээрээ удаан ябахгүй, дадатараа хэбтэхэ, амарха ёһотой.

Тээд би өөртөө үлүү ехээр найдажа, тингээдшые бүхы юумэ үрдижэ хараха хүсэлэнтэй байжа, бэеэ амаруулангүй аяншалгада гараһанайми хойшолон энэл даа. Саашадаа б о д о м ж о т о й г о о р , болгоомжотойгөөр ябадаг болохо гэжэ эрид шийдэбшые, үглөөдэрын һаса шадарай эгээн томо дасангуудай нэгэн болохо Брайбун тээшэ зорижо гарабабди. Гандан Та Сэра гэжэ нэрэтэй мүн лэ хүрөөтэй томо дасангууд тэрэндэ дүтэ оршодог.

Г. Цыбиковэй бэшэһэнэй ёһоор, 1900 ондо эдэ сүмэнүүдэй бүлгэмүүдтэ Забайкалиһаа эльгээгдэһэн 47 лама, Астраханьин губернии нэгэ

хальмаг албатан ороһон байха юм. Зонховын шаби Жамьян (Чойржи) Брайбун дасанай нуури табиһан түүхэтэй.

50-яад онуудта хитад армийн ерэхын урда тээхэнэ Брайбунда 5 мянган ламанар тоологдодог байһан һаа, мүнөө 500 хүрэтэр үсөөрэнхэй. Энэ дасан-хургуулида 64 цаһагай монгол лама (Данзан лама) аяар 40-оод жэлэй туршада ажаһууна. Тэрэ римбүүшын дутын танил байһан тула маанадые гэртээ уриба. Данзан ламатай, тэрэнэй олон шабингартай хитад хэлэн дээрэ һонирхолтой хоорэддоо үүсхэбди. Манай орон тухай тэднэр ехэ юумэ мэдэхэ байба. Жэлэй саада тээ Буряадһаа Түбэд ошоһон айлшад Данзан ламатай уулзажа, республикынгаа һонинуудые дуулгаһан байгаа.

50-яад онуудай эсэс багта Брайбунда 10 буряад лама: Лэгдэн лама, Гүбдэн лама, Жамса лама, Пван-Нима лама (бусад нэрэнүүдые һанажа шадбагүй) хүдэлжэ, онсо бэлигтэй, һонор хурса ухаан бодолтой, эрхим һайн бэлэдхэлтэй байһаараа бусадһаа илгардаг хэн гэжэ Данзан лама хэлэбэ. Дотор Монголой, Синцзянай залуу ламанартэрэндэ ерэгжэ, 5 жэлэй туршада нураад ошодог. Мүнөө Данзан лама өөрынгоо хадагалжа байһан мүнгөөр Брайбунда монгол дасан барюулжа эхилэбэ. Дасание тойроод, һунан мүргэжэ, Брайбунаар аяншалгаяа түгэсхэбди.

Майн 28-да үдэһөө хойшо Го Цюйтинтаяа һасын эгээн түбтэ оршоһон нангин газар болохо Чжукан дасанг ошобди. Энэ дасан урдын урда сагта гэхээр аяар VII зуун жэлдэ баригдаһан тула хуушаржа, мүнөө нэльбэн пэнэлэгдэжэ захалаа. Аргагүй орёо архитектурна комплекс

гэжэ тэрэн тушаа хэлэлтэй. Гол залһаа гадна хүнэй тооһон хоёр олон таһаманууд, коридорнууд бии. Чжуканай орой хүрөөтэйгөөр харагдана. Тэрэниие Гарууда шубуунай, алтан шара луунуудай амиды мэтэ дүрсэнүүд шэмэглэнэ. Хэдэн мянгаад аяншалалгад (Түбэдэй холо ойрын районуудһаа ерэхэн элдэб цаһанай хүнүүд) дасание тойрон, һунан мүргэжэ гаранад. Дасанай дэргэдэ татагдаһан һарабшанууд доро ламанар бэе бэеэ нэлгэн, бүхэлиин үдэр ном уншана. Дасанай урдахи талмай дээрэ хэдэн арбаад хүнүүдэй шэрдэгхэнүүдые дэбдижэ, үбдэгүүдтэ бүдөөр уяад, нэгэл газартаа һунан мүргэхые харааб. Иигэжэ мүргэхэдэ, шулуун плитануудай элэжэ, хонхогор болоһонһоние обёороо хэм. Тооложо барагдашагүй хэды олон нүзэгтэн хэдэн зуун жэлүүдтэ эндэ ерэгжэ, мүргэл хээб даа!

Үдэшлэн тээ түбэд искусство пэнжэлэгшэ Хиесед Стодарт-Кармэй (Франциин) гэгшэтэй гэгтэ танисаһандаа ехэтэ урмашааб. Тэрэ Россид хэды дахин ерхэн, Улаан-Үдээршые айлшалһан байжа, орой болотор олон юумэн тухай хоорэддэбди. "Буддизм" гэжэ журналда энэ эрдэмтэн эхэнэрэй буряад угсаатание магтажа бэшэһэн тухай уншаһаншые байжа болохот.

Майн 29-нэй үдэр хотын үйлсэнүүдээр олон зоной хабаадалгатай демонстрацинууд үнгэргэгдэжэ, ехэ хүлгөөтэй байба. Энэ үдэрые Далай-ламын зунай Ордонгой танилсагада зориулааб. Тэрэниие бүхэли музейн комплекс гэжэ нэрлэбэл, таарамжатай. Аяншалагшадай үдэр бүхэндэ олоороо субажа харадаг зоопаркшые бий. Музейн директор, мүн Далай-ламын хубийн библиотекуе

химгадан сахинша, хадагалга... Ангом Цырен Пуури римбүүшын эхэнэрнэй маанадые гэртээ ури айлшалууда. Тэрэнэй 11-хүбүүн ламын хубсаһа үдэһэн газаруур футбол наада ябаба.

Далай-ламын зунай Ордон маанадые танилсуулан ябада музейн директор нэгэ хуули автомобил тээшэ зааһан тэрэниие анхараалтайгаар харахыемнай. Дурадаһан Энэмнай арбан дүрбэдтэ Далай-лама Данзанжамса түрүүшын автомобиль (мүрөө) Түбэд орондо эгээн түрүүшын байжа, маанадые һонирхуула.

Зунай Ордон хэды һайн газарта бодхоогдохой Архангай үндэр хада ууланай хүрөөтэйгөөр харагдана. Аянш оогторгойдонь жогүүртэ шуу элин халин ниидэнэ...

Бага балшар наһанай бурханай ном шудалжа, тэрэн үндэр дээдэ манлайда зори Далай-ламын Ордон танисаһан хүнүүд тэрэнэй хэзээдэшые мартахагүй.

Урданай Далай-ламанар Түбэд оронһоо гарадаггүй шаһан байгаа. Харин арбан дүрбэдтэ Далай-лама Данзанжамса бод дэлхэйгээр ябажа, Буддизм шажанай хургаалые гадна түүхөөхэһөө гадна найрамдалай түүхэ, амгай һайхан ажабайдалай түүхэ, Түбэд оронойнгоо энхэтэй түүхэ тэмсэн оролдоһо.

Саяна НАМСАРАЕ
 ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Буада ордон; Гарууда шубуунай Чжуканай оройе шэмэглэнэ. Авторай фото (Үргэлжэлэлын хожом гараха).

Бүхэдэлхэйн конгресс-Пекиндэ

ХИТАД ЭХЭНЭРНҮҮД ХҮНДЭМҮҮШЭ

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн IV конгресс Пекиндэ 1995 оной сентябрь нарада үнгэрэгхэ тухай ООН-ой шийдхэри абан сасуу КНР-эй правительство тэрэндэ айхабтар харюусалгатайгаар бэлдэжэ эхилхэн байна.

1992 ондо Хитадай Гүрэнэй совет Бүхэдэлхэйн конгресстэ бэлдэхэлэй хүдэлмэри эмхидхэхэ комитет байгуулжа, тэрэнэй бүридэлдэ министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, элдэб комитетүүдэй, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэригшэдые оруулаа һэн. Хитада Эхэнэрнүүдэй конгресстэ бэлдэхэл шанга гуримаар явуулагдажа, мүнөө дүүрэхэ дүтэлэнхэй.

Хитад эхэнэрнүүд угаа хүндэмүүшэ гэжэ хэлсэдэг аабдаа. Тэдэнэй нимэ абари зантай байһаниие конгресстэ бэлдэхэл үшөө дахин гэршэлэн харуула. Мүнөө үедэ эхэнэрнүүдэй Бүхэхиатай федераци дэлхэйн 130 ороной эхэнэрнүүдэй эмхинүүдтэй нягта холбоо барисаа тогтоохоһоо гадна, хүсэд хүгжэнги бэшэ 50 ороной эхэнэрнүүдтэ, үхибүүдтэ материалына туһаламжа хүргэжэ байхые оролдоно.

Бүхэдэлхэйн конгресстэ бэлдэхэлээ дүүргэжэ, хүндэмүүшэ хитад эхэнэрнүүд Пекин хотодоо түби дэлхэйн эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэдые хани халуунаар уттахань гээшэ.

Манай республикын эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэд конгресстэ мүн лэ хабаадаха. Уншагшадаа тэдэнтэй удаадахи тусхай хуудаһандаа танилсуулабади.

Д.ЭРДЫНИЕВА.

гурбан зурагарай доодо үнгэнь гурбан хүшооһотэй. Энэнь хадаа зүрхэнэй гурбан харые харуулна; гахайдаладли эдимэр, могойдоладли хоротой, тахьяһаа оорэгүй һэбхи, һалихай ябадал эдэ гурбан хүшооһоор даранаб гэхэн тайлбаритай. Эдэ гурбан харые баруун һуга доогуураа хойшонь хаянаб гэхэн удхатай. Гурбан үнгэнь баһал оорын тайлбаритай: дээдэ сайбар хүхэ үнгэнь үндэр тэнгэриие үргэн тэмдэглэнэ. Дундахы хара үнгэнь

гоёолто. Хамсы хэдэн хубиһаа бүридэнэ. Хамсын узуур сээжэгтээ залгагдаха газартаа өхэ уужам, хуняһа ехэтэй, хулхагар, үндэр байдаг. Тэрэнь булуубша гээшэ. Узуурай доодо тээ үргэн таладань гурбан үнгэнь хоргойгоор гурбан хурга тухай үргэнөөр дэгэлхэ тэд ондоо бүүд дээрэ ойгодог. Тэрэнэй хоёр хажуугаар утаһан тууза баригдаха. Булуубшын доодо тээ баһа ондоо үнгэнь торгоор оёһон тохоног доошоо сарбууда хүрэтэр ошодог. Тохоногой үзүүртэ хоргойгоор гоёжо няһан зурууа

Буряад хубсаһанда мүнөөнэй маяг хэлбэри оруулхада, баһал Д.АЛТАЕВАЙ фото.

БЭЭЭ ШАГНААРХАН...

Махабадаа, доторингоо шагнаархадг хүнүүдтэ шашуу балайшые дуратай гэгдүй. Гэхэ зуура, доторингоо байдалда шагнаархан, һарнылэмжэтэй хаяжа гэгшэ тон зүб гээд...

Буряад хубсаһанай удха, тайлбари

Эхэнэрнүүдэй дэгэл. Эхэнэршые, эршые хүнэй дэгэлэй энгэр баруун тээшээ хараһан байдаг. Зүүн гар тээшээ хараһан энгэрые хэшэг буянгүй, ёро хараһан, буруу тээшээ энгэр гэжэ хэлсэдэг байгаа. Зоори зоош, хэшэг буян, бұхы һайн һайхан юумэн бұлта баруун гарта...

ШЭРШҮҮШЬЕ, ХИЛЭНШЬЕ...

Энэ дэлхэйн бұхы амитадые тэжээдэг газарай хурьһон гэжэ тэмдэглэнэ. Доодо улаан үнгэнь гол ариуудхаа, урагшаа дабнаха гэхэн удхатай юм. Дундахы хара үнгэнь орондо ногоон, номин үнгэ оруулхадаа, энэ дэлхэйн газаран ногоон ургамал тэмдэглэнэ. Намган дэгэлдэ энгэрһээ ондоо сээжын залгалаа, татаһан, хамсын узуурай залгалаа, хамсын үзүүр, хормойн хүшооһон, хормойн унагаадаһан, туруун, хяза, заха ехээр гоёогдодог байгаа. Эдэ бүгэдэнь туузаар даруулагдадаг. Тууза хоёршые, гурбаншые үнгөөр сохигдодог, ехэнхидээ шара, улаан, мүн ногоон үнгэнүүд оролсодог. Татаһан бүришые ехээр гоёогдодог байгаа. Энэ хадаа сээжын доро нарин матаргай һолонготуулан татаһан гоёолто. Эндэ олон үнгэ ороно. Татаһан сэнхир, шара, улаан, ногоон үнгэтэй хоргойгоор зэргэсүүлэн татагдажа, захаарнь нарихан алтаһал шара улаан хоргойгоор шэмхэгдэн, һөөлжөтүүлэн оёгдодог. Татаһан буряад эхэнэрэй баһал нэгэ гоёолто болохоһоо гадна тэрэнэй нахилзама һайхан гэршэхэдэлыень тэмдэглэнэ.

Хүнэй хубсалалга. Хүн хубсалхадаа, дороһоонь дээшээ хубсаһаа үмдэдэг. Тобшоошые мүн баһа дороһоонь дээшэнь тобшолдог. Илангаяа ургажа ябаһан үхибүүдые хубсалуулахада, нимэ гуримаар хубсалуулаха, тобшолуулаха шухала. Тус гурим хүгшэдшые, үбгэдшые, багашуушые баримтадаг. Энэмнай һаһатай болохын дэмбэрэлтэй. Дэгэлээ үмдэхэдөө, эрэ хүн зүүн хамсыгаа, эхэнэр хүн баруун хамсыгаа түрүүн хамсыдаг. Энэ ямар ушартайб гэбэл, эрэ хүн гэртэ ороходоо, эрэ хүнэй тала болохо гэрэй баруун талые барин, зүүн гар тээшээ, эхэнэрнүүд гэрэй зүүн хажуу барижа, баруун гар тээшээ ородог.

ДОРЖЫН ЖАЛМА.

Эхэнэр хүндэ хэрэгтэй зүбшэлнүүд

ҮРЭНЭ ХҮРЭНГЭ ӨӨРӨӨ БЭЛДЭХЭ

Өөрын бэлдэһэн үрэнэн һураггүй үрэжэлтэй, ургасатай байдаг. Жэшэнь, помидор абаад үзэе. Хоёрдохи гү, али гурбадахи багса һалаада ургажа байһан һайн шанартай, сэбэр томо помидор (улайжа эхилхэн) абажа, һайса улайлаһанайнгаа удаа (зоолэншэг болоһон байха ёһотой) угааха. Тиигээд дундуурнь хахалжа, үрэнүүдыень дүмүүхэнээр абаад, шүүмэг гү, али марли соо хэжэ, сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Хуурай, дулааншаг газарта хатаагаад, марганцовкотой уһанда халта байлгажа, дахяад хатаһанайнгаа удаа бүүд мэншээгхэн соо, үгы гэбэл саарһан пакет соо хадагалха шухала. Д. ДАНЗАНОВА.

МОЙНОНОЙ ТОРТ

1 стакан талхан болоторнь июдэһэн мойһон, шэниисын талхан, элһэн саахар, зөөхэй, 2 үндэгэн, 50 г тоһон, сайн халбага соодо хэрэгтэй болохо. Мойһоёо зөөхэйгөөр хушажа, 2 часай туршада байлгаха. 2 үндэгэ элһэн саахартай һайса худхан, хөөхигэр болоторнь сохиһонойнгоо удаа зөөхэйтэй мойһо руугаа хэгты. Тоһо, таһа, соодо нэмэжэ, һайсахан худхаад, хэб руу эюулэгты. Корж хоёр хуби болгожо хубаагаад, кремээр түрхихэ. Крем: 500 г зөөхэй, 1 стакан элһэн саахар хөөхигэр болоторнь худхаха.

ТАНИЛСАЛГЫН БУЛАН

Энэ басагантай бүри һургуулиһаа нүхэсэжэ эхилээ һэмди. Эдэ жэлнүүд соо элдэб ушарнуудай болоошые һаа, бидэ хоёрой нүхэсэлгэ үнөөһил 10-аад жэлэй саада тээхи мэтэ, сэбэр ариун зандаа гээ һаа, ямаршые алдуу болохогүй. Уни хада дунда һургуулишые, тэрэнэй удаа дээдэ һургуулишые дүүргэдэ. Мүнөө үедэ нүхэр басагамни шэлэһэн мэргэжэлээрэ ажаллажа байнхай. Тусгаар һайн зантай, бидэнэй, нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, сэбэршые, зохидхоншые басаган юм. Һайн хүнгэй уулзажа, оорынгөө гэр бүлэтэй болохо гэжэ, магад, тэрэ өөрөө досоогоо сэдхэхэдэгшые байжа болоо. Зүгөөр һайн мэдэхэ һэн тула, хани нүхэр басаганайнгаа эхэнэр хүндэ ёһогоор хандажа шадаха, гэр бүлын тулга болохо аргатай, һайн сэдхэхэлтэй хүнтэй уулаздаг һаань гэжэ би ходо досоогоо һанадагым. Эгээл нимэ, ямаршыеб ушарһаа айл бүүдэ болоогүй, архи тамхинда дашуураггүй 30 гаран һаһатай хүн байбал, харюусыт! Абн. №4. 25 һаһатай, дээдэ һургуули эрхимээр дүүргэһэн, идам зохидхон залуу басаган 35 хүрэтэр һаһанай залуу хүнтэй танилсаха дуратай байна. Абн. №2. Хүдөө нюгагта ажаһуудаг, 34 һаһатай залуу хүн 30 хүрэтэр һаһанай, номгон даруу зантай, гэрэй ажалда шадамар, залуу эхэнэртэй танилсаха хүсэлэнтэй. Абн. №5. Хэрбээ сөөхэдөө нимэ удхатан соһосхоһуудые үгэхэ, мүн энэ хуудаһанда толилогдохон соһосхолнуудай анхаралыетнай татажа, танилсаха гэбэлтнай, бэшгүүдээ нимэ хаягаар эльгээхыетнай дурадханабди: Улаан-Үдэ, Каландаришвилиний үйлсэ, 23, "Буряад үнэнэй" редакци, "Сэсэг". Бэшэгты, хүдээнэбди!

ХААНА, ХЭДЫГЭЭР ХУБСАҢА ОЁНОБ?

"ЭЛЕГАНТ" АТЕЛЬЕ: өөрын бодоор хабар-намарай пальто оюулаха гэбэл, дунда зэргээр 280 мянган, харин үбэлэй пальтодо 300 мянган түхэригһөө дээшэ мүнгэн гаргашалагдаха. Эндэ эхэнэрэй дотортой костюм оюулахада, дунда зэргээр 200-250 мянган түхэриг хэрэгтэй. "ОДОН" АТЕЛЬЕ: хабар-намарай пальто дунда зэргээр 250-280 мянган, үбэлэй пальто 300-350 мянган түхэригтэ; эхэнэрэй дотортой костюм - 250-280 мянга, доторгүй костюм - 150 мянган, плати - 70 мянган; юбка - 50 мянга; самса - 70 мянган түхэригтэ болоно. 7-ДОХИ АТЕЛЬЕ (Ербановай үйлсэ, 11): эхэнэрэй догоргүй костюм дунда зэргээр 100 мянган, плати - 80 мянган, самса - 60 мянган, юбка 30-һаа 60 мянган түхэриг хүрэтэр.

ҮНДЭНЭН ЗОХЁОЛОО ХҮГЖӨӨЛСӨӨ

(Гар бэшгэй журнал байгуулагшадай нэгэн Б-Ж. ШАГДАРОВАЙ дурсалганаа)

Улаан-Удун (Бага-Жаргал),
 Бурхан колхозой
 соо энэ, тэрэ юумэ
 буугаагша хэн,
 бананаар наадана.
 Улаан хүбүүн
 хайдажа, "Нүхэд,
 мнайшье хэлэн
 мууаар эрьсэдэг
 уран зэргэ
 болохди. Юрэдөө,
 эрээ шүлэг, расказ
 ундааг болоё.
 наа, ханын газетэ
 болоё", гэхэн дурдахал
 гэн.
 наа бэе бэеэ улам
 хөөрэддээр
 эсэсэй эсэстэ
 "гэж нэрэтэй
 юмэ гаргаад үзэе
 Тэрэн тухайгаа
 намын дарга байхан
 Балдан Базаровичта
 дамнай, шанга гэгшээр
 ташаад, ташаганааса
 (өрөө) бухгалтерар
 байга), "яажа ханаа
 үгы тингэхэ бэд даа,
 шадаха соогоо юумэ
 хамнаса" гэбэ.
 Балдан Базаровичтай
 маанадтаа
 нэгэ "шата" дээрэмнай
 байга. Юуб гэбэл, тэрэ үедэ
 зохёолшо Жамьян

Балданжабоной хүтэлжэ байхан
 Агын округой уран зохёолой
 нэгэдэлэй хүдэлмэридэ
 хабаадаг байхан тула
 хүтэлбэрлэгшөөр хунгагдахан
 юм.
 Юун тушаа бэшээнэ хүсэд
 ойлгошьегүй шахуу №1 гэхэн
 хара бэхээр бэшээтэй журнал
 гараба гэшэ. Цыбендоржо
 тэрэнэе хугабшалаад, Ага
 ошожо, Жамьян Балданжабондо
 харуулаа. "Агын үнэн" газетэдэ
 үзүүлэ. Тэрэ үедэ "Агын үнэндэ"
 мэдээжэ поэт Цыдып Жамбалов,
 журналистнар Чингис Гомбоин,
 Жаргалан Дашиев гээд лэ залуу
 сэмсэгэр хүбүүд хүдэлжэ байгаа.
 "Агын үнэн" газетын ниур
 дээрэ, Сахиурта нютагта
 үзэгдөө, харагдаагүй журнал
 гараба гэжэ сонсохгодобо.
 Түрүүшын гэшүүд гэжэ
 нэрэтэй Ц-Д. Цыденов, Б-Ж.
 Шагдаров, Б. Гомбожапов,
 Цыбегмит Цыденова, Балдан
 Базаров - эдэл хэн ха. "Агын
 үнэндэ" гараганайн хүлээр
 Сахиурта хуурин булта
 шүлэгшэ бэшэгшэдтэй болохоор
 забдаба хэн хабди даа. Тэрэ үедэ
 бухгалтерар хүдэлжэ байхан
 Батомунка Лодонов, Баяр
 Дашижапов, Урда-Агада
 багшалжа байхан Дамбинима
 Цырендашиев, эхин хургуулине

хүтэлэгшэ Бальжинима Дамбиев
 - эдэнэр шүлэгүүдэ асардаг
 болобо.
 Мүнөө мэдээжэ уран
 зохёолшо Доржо Эрдыеев
 Москвада нуража байгаа. "Агын
 үнэн" уншаад, айхабгар баяр
 баяс халантайгаар бэшэг
 эльгээхэдээ, гараар бэшэ,
 машинкаар сохидог бологты
 гэхэ мэтын дурдахал заабари
 эльгээбэ. Дамбинима
 Цырендашиевич журналаа
 гоёохо, шэмэглэхэ хүмнай
 болохо томилогдоо хэн.
 Нүдэнтөө Бадма-Базар
 Намсарайн шүлэгшэ эльгээдэг
 болобо. Энэ мэтээр лэ эхийнэн
 юумэл даа.
 Саашадаа, журнал гаргаад юу
 хэдэг байхан зонбиди? Гушан
 жэлэй саада тээ телевизор гэжэ
 байгаагүй. Зоной сулхаа хуралда,
 наада энээндэ дуратай гэшэнь
 аргагүй байхан үе хэн даа.
 Колхоз соогоо нара бүхэндэ
 партиин, комсомолой суглаан
 болохо, тэрэн бүхэндэ
 журналай гэшүүд өөр өөрынгөө
 бэшээн найруулга, зохёол
 уншажа үгэдэг байгаа. Яһалал
 зон хайшаадаг, баярладаг хэн.
 Олон зондо танилсуулхын,
 үзүүлхын тулада Балдан
 Базарович ехэл үүргэ дүүргэдэг
 хэн. "Сахиурта" журналай

гараха бүхэндэ, "Агын үнэн"
 газетын редакцида мэдээсэл
 заабол дамжуулдаг байгаа.
 Иигээд лэ, шангаар аһахан гал
 саашадаа аалидаһаар унтарха
 тээшээ болобо. Б. Гомбожапов
 Улаан-Удэ нурахаяа ошобо,
 Цыбендоржо библиотекээ
 орхижо, хонишон болобо,
 Шагдаров баһал дээдэ эрдэмэй
 хойноһоо эрмэлзэшгэ,
 Дашижапов түрүүлэгшэ
 болошобо.
 Тиигээд лэ "Сахиурта"
 журнал аалиханаар нойрсохоор
 забдаба. Энээнэй түлөө Арсалан
 Жамбалонһоо 70-аад он багта
 зэмээшье хүртөөд үзөө хэм.
 "Сахиурта" журналай аза
 талаан болоходоо, нютагтаманай
 дунда хургуули нээгдэжэ,
 эрдэмтэй буряад хэлэнэй
 багшанар Должит Балдановна
 Идамжапова, Билигма
 Баторовна Бадмажапова
 унтаржа байхан гальень үлеэн
 нэргээжэ, дахин "Сахиурта"
 журналые зоной зэргэдэ
 оруулхын тула ехэхэн ажал
 ябуулжа эхилбэ.
 Сахиурта нютагта журнал
 гарадаг болобо гэхэн үгэ Улаан-
 Удээр гарахан юм. Минии үгы
 байхада, Буряадай уран
 зохёолшо Галсанов
 түрүүтэй ерөжэ гарахан, зоноор

хөөрэддээн, уулзаһан байгаа
 хэн. Зосоогоо юу ханажа
 ошоһон юм ааб даа?
 Цыден Галсановтай Улаан-
 Удын радиогой комитедэй таһаг
 соо уулзаад, "таһине манай
 нютагаар ябажа ерээ гэлсээ хэн.
 ямар нютаг байнаб?" гэхэдэм:
 "Хэн хэндэ шинии нютагые муу
 тээшэнь хэлэхэб даа" гэбэ.
 Юрэдөө, Балдан Базаровичые
 ехэл хадуужа абahan байгаагша
 хэн. Москваһаа комсомолой
 Түбэй комитедэй
 хүдэлмэрилэгшэ Князев гэжэ хүн
 баһал журнал хараха гэжэ ерээ
 бэлэй. Журналай хабтаһанай
 зарим угалза гоёшоогоод,
 зоосохиень юу ойлгохонь хэм
 даа.
 Бүхы гүрэн түрэ соо гайтай
 байдалой боложо байхадань,
 буряад угсаатан үндэһэн хэлсээ
 найнаар шудалжа, улам саашань
 баян болгохо, хаанаһаа гараһан
 хэд гэшэбиди гэжэ мэдэдэг
 болохо, саашадаа хайшаа
 ошохобиди гэжэ бодомжолжо
 үзэхэ ёһотойбди. Минии
 ханахада, "Толон" газетэ манай
 Ага нютаг соо түрүүшын дэргэдэ
 ябажа эхилбэ. Улам
 хонирхолтой, гүнзгыг удхатай
 болохо ёһотойшые байха.

ТҮРЭНЭН НЮТАГАА МАГТАЖА...

Мини ябаа наа, Баяр ГОМБОЖАПОВ жэлэй эсэстэ
 болохо байгаа. Тээд ажабайдалай эрьсэ оорын
 гайтам хам шуу. Ажаалайшы, зохёохо, шүлэгшэ
 дахин дундаа ябатараа эртүүр наһа бараһан
 тулуда нуража ябаханаа эхилээд, шүлэг,
 расказуудые бэшэжэ эхилхэн, тэдэнэе гар
 журналда, "Агын үнэн" газетэдэ гаргуулдаг
 хүбүүнэйнгэ багахан гүйжэ ябахадань, Дутарай
 байдалтай мордоо бэлэй. "Минии бусажа ерээгүй
 дүүргэ найнаар хараад, хүлынь дүрөөдэ, гарыень
 шадаа захибан ха." "Буряад-Монголой үнэн"
 редакцида хүдэлжэ байханаа, Балдан дүүн мүн
 найнаа бусагүй нааб даа. Иигэжэ айлай хоёр
 дайнай галай "аман" руу ороод халаһан гэжэ

ябууд тэмдэглэе.
 Баяр хүбүүниинь томо боложо, хүлынь ямаршые дүрөөдэ
 хүрэхэн, гарынь ёһотой ганзагада—зохёохо ажаалайшые,
 уран шүлэгшэе жолоо лабаар дэлбэлэхэ наһандаа энэ
 дэлхэйһээ мордохон хүн байна. Баяр Гомбожапов үеынгөө
 хүбүүдгэй адли нураһан, армида алба хэһэн, хүдөө ажахын
 институт дүүргэжэ, агроном мэргэжэлээрээ түрэл нютаг
 Сахиуртадаа, аймагай хүдөө ажахын зургаанда ажаллаһан
 намтартай. Гэр мал боложо, үри хүүгэдые үндьлэгшэн,
 ашанар, зээнэрээ хаража үрдлэн, буянтай хүн байгаа.
 Багадаа шорой худхажа томо болоһон газартаа таряа
 ургуулхаһаа үзэнтэй юун байха бэлэй? Иигэжэ ябаханаа,
 нютагайнгаа шарайе бүришые гүнзгыгөөр, найханаар
 харадаг байгаа ёһотой. Тиихэдэ шүлэгшэ, дуулаха
 дураанинь хүрэнэнишь ойлгосотой. Хүн бүхэндэ түрэнэн
 нютагһаа хайхан газар байдаггүй ааб даа.

Хойто-Ага Урда-Ага хоёрой бэлшэртэ нэмжыһэн
 ехэ талада хухюур болонтоһон ганса уляһан модон
 үни галабай ургажа байдаг хадань "Уляһанай тала"
 гэжэ алдаршаһан юм. Энэ талын нэгэ хажуудань
 шобхогор Сахиурта гэжэ хада оршодог, хүзүүн
 бэлшэртэнь "Мир" колхозой түб хуурин түбхинэнхэй.
 Энэ хадын нэрээр "Сахиурта" гэжэ уран зохёолой
 бүлэг үнинэй тогтоһон, гүүрһаяа, туршагшадта яһала
 туһатай байхан гэжэ олонод эли болоһон байха.
 Гар бэшгэй журнал байгуулаһан Баяр
 Гомбожаповай хургуулида нуража ябаханаа, хүлэйшые
 сагта бэшэһэн зохёолнуудайн дэбтэрнүүдые Должон
 дүүнь редакцида асарба. Тэдэнһэнь заримыень
 уншагшадта дурадхаха гээ хэмди.

Хойто-Ага Урда-Ага хоёрой бэлшэртэ нэмжыһэн
 ехэ талада хухюур болонтоһон ганса уляһан модон
 үни галабай ургажа байдаг хадань "Уляһанай тала"
 гэжэ алдаршаһан юм. Энэ талын нэгэ хажуудань
 шобхогор Сахиурта гэжэ хада оршодог, хүзүүн
 бэлшэртэнь "Мир" колхозой түб хуурин түбхинэнхэй.
 Энэ хадын нэрээр "Сахиурта" гэжэ уран зохёолой
 бүлэг үнинэй тогтоһон, гүүрһаяа, туршагшадта яһала
 туһатай байхан гэжэ олонод эли болоһон байха.
 Гар бэшгэй журнал байгуулаһан Баяр
 Гомбожаповай хургуулида нуража ябаханаа, хүлэйшые
 сагта бэшэһэн зохёолнуудайн дэбтэрнүүдые Должон
 дүүнь редакцида асарба. Тэдэнһэнь заримыень
 уншагшадта дурадхаха гээ хэмди.

Баяр ГОМБОЖАПОВ

ХҮБҮҮНЭЙ ДУРАНДА ХАРЮУСЫШ...

Хабар... Оройног, наранай
 тонгойодо,
 Алтан гургалдайн дуугаа
 дуулахада,
 Намга, шабарай эрэн баха
 гуурай дорьбосо хашхардаг
 бээ?
 Эгээд энэ үе зүрхэ хүдэлгэмэ
 Эрдимэ саг гэжэ хананхайб.
 Улам гоё аялгатай боложо,
 урин хүхы ойдо доңгодохо.
 Ходо энэ үедэ нүхэрни
 үтэс адханамтаншуу,
 нүхэр гээһэн үгөншүү,
 буудог болошоо, бодолгото
 болонги.
 Түрэнэнишые хүрэнги
 бэшэ.

Үбшэн бүри дүтэшые
 үзэгдөөгүй,
 Юуб даа хүлэһэн хэбэртэй
 Ходо харгы руу шэртэнэ.
 Ямаршые туһа үгэхэ
 шадаагүйб,
 Туһашы хэшые арсанагүйб.
 Хүбүүнэй зүрхэн дурлашоо
 гээл.
 Хайшан гэхэ арга бииб?
 Хүүхэн басаган, дуулыш
 түргэн,
 Хүбүүнэй дуранда харюусыш
 халуунаар.
 Баяраар зүрхэниинь бусахал
 тиихэдэ,
 Баатар зориг, жаргалаар
 халихал.

ҮГЭЛЫШ ГЭНЭЛ ЗҮРХЭМНИ...

Үнхэншые болобо тэрэ саг,
 Үнэрөөл ха сохом гурбан
 жэл.
 Урхан шарайтай нэгэ
 басаган
 Улаан зүрхыем эгээд хэн.
 Инаг дуранһаа гарна
 дурадхадам,
 Олон үгэшые хэлээгүй.
 "Ханилдагби, нүхэртэйб"-
 гээд
 Ошоо агша хэн
 хойшоошгүй.
 Хоёр жэл албанд ябахадань,
 Ходо ородог хэн бодолдом,
 Хоёр харахан нүдэдынь,
 Халта бүдэнтэйхэн
 нюуриш...

Бодото албаяа дүүргэһээр
 Болооб сохом жэл хахад.
 Баярад гарыень ябахадань
 Бододог хэм постдо
 зогсоод...
 Олошые хараагүйб даа
 ерэхээр.
 Үнэн хажуудань ошохоодо,
 Алаг зүрхэмни сохилшоор
 Үнөөхил харюуһаа айна даа.
 Халтад гээбэл тэрэ басаган
 Хаража болохо шүлэгыеш
 гэн,
 Өөрһөө нюугаад ябаһан аад,
 Үгэлыш гэнэл зүрхэмни.

ЭЖЫМНИ

Мүнөө хүрээс ойлгоогүй
 Мүнхэл шэнгээр бододог
 байгааб,
 найнайл шэгыеш шэртэн
 харааб,
 Ньюрайш уршалаа улам
 олохоронхой.
 Наһатай болотороо үнэншни
 сайнагүй,
 Харин хүбүүншни үрдин
 сайжа эхилэнхэй.
 Жара наһаяа алхатаргаа
 эхэмни
 Жаахан үхибүүндэл

бөөмэйлнэш намай.
 Эсэрын дайнай аюултай
 үдэрнүүдтэ
 Эжым үлөөлши даа, намаяа
 хутэлэн,
 һүүлшынгээ талха намдаа
 барюулаад,
 һуудаг байһыеш хананаб
 бүүр-түүр.
 Эжымни, баяртайб шамдаа
 Энэ дэлхэйдэ энхэрэн
 тэнжээгээш.
 Хүндэлэн һүгэдэнэб шамдаа
 Зол жаргада намаяа хүргөөш.

НЭГЭ БАСАГАНДА

Юундэ сула юумэ
 нураһаншуу
 Нам руу улагад харанаш даа?
 Тухайлнаб даа доосохиеш,
 Таагүйшгэ аад, би
 Татажа болоо гүб, зүрхыеш?
 Тоогүй олон жэл ябаха хэм,
 Ханилсан гансамни гэхэл хэм.
 Яахабши даа тээд, болохогүй.
 Арайл залуулыши даа.

гүлмэрхэн,
 Аба, эжышни юун гэлсэхэб?
 Урда, хойношни би оронгүй
 Урдахи наһандаш жаргал
 хүсэхүүб.
 Үлгытэй байханааш хүсэд
 Мэдэдэг ахасар хүн аад,
 Мэхэлһэншүү болохо гүб даа,
 Мүн нүхэдшни юун гэлсэхэб?

ХҮБҮҮДНАЙ

Манай колхоздо хүбүүд
 Мүншые байхал даа
 залуунууд.
 Аймагай түб ошоод
 ябахадань,
 Үрдилэн харадаг залуухан
 басагад.
 Ямархан бэ даа нюуса
 ондоотой,
 Яһалал хүндэшлэ даа
 хүбүүднай.
 Ондоо колхозой басагад
 юундэб даа
 Үргэлжэ зугааланхай манай
 хүбүүдтэй.

Яахаб даа, түрүүлэгшэмнай
 хүхюүтэй.
 Үгэдэг ходо хүнгэн машинаа,
 Дала мүрыеш аргаахан
 дайража,
 "Асарыш" - гэдэг хүхин, -
 "хэхэбди түрэ"...
 Хүршэ колхозой
 түрүүлэгшын
 сухалдан,
 Бэдэржэ байтарнь
 наалишанаа алдаад,
 Урин зулгыгаар урихада
 телефонсоор,
 "Ураг түрьемнай бүтээлсыт",

САХИУРТАМ

Нютаг соом хаданууд олон даа
 Нэрлэн хэлэхэдэ, нилээд олон,
 Нютагайхим уринаар хэлсэдэг
 Намдашые урин даа,
 Сахиуртам.
 Ашагта малтамалшые үгыл даа;
 Ан гүрөөлшые хомор даа,
 Араата хярхан хаа-яахан
 Ангуушадые мэхэлээд
 арилшадаг...
 Сахиуртын хонхор гэлсээд,
 Хэлсэдэг ходо нютагымнай
 Колхознай Сахиуртын
 хонхорто аад,
 Хэлсэдэг юм хүршэнэрнай.

АРДАГХАН БОРОМНИ

(Дуун)

Ардагхан боромни соён
 хатарыш
 Арюунхан харгымнай утахан
 байна.
 Айдархан гансам дуулан
 байгыш
 Алагхан зүрхэм гуниглан
 байна.
 Халтархан боромни соён
 хатарыш
 Хотогорой харгы холохон
 байна.
 Ханилхан гансам дуулан
 байгыш
 Харахан зүрхэм гуниглан
 байна.
 Должон ДАБАЕВА дууень
 хэблүүлбэ.

Инвалидуудай фестиваль

ОРОЛДОО, ЭРМЭЛЗЭЭЛНЭЭ, ИЛАХАШ!

түлхилгоор, гарайнгаа хүшэ туршалгаар мурьсоонүүд үнгэргэгдөө. Харин удаахи үдэрнүүдтэнь хуугаад волейбол наадаха, автомашинаар урилдаха һонирхолтой тулалдаан болоһон байна.

Фестивалиин программад оруулагдаһан концерт Лениний орденго оперо болон баледэй академическэ театр соо гурбан үдэрэй туршада эдэлээ. Мүн эндэ уран зурагта дуратайшуулай выставкэдэ инвалидуудай бүтээһэн олон тоото зүйлнүүд табигдаа. Тиихэдэ "Спартак" стадионий талмай дээрэ яармаг эмхидхэгдэжэ, инвалидуудта хямда сөнтэйгээр эд бараан худалдагдаа. Энээнһээ гадна уран хайханай бүлгэмүүдые хүтэлбэрилэгшэд "Бурятия", "Профсоюзник" гостиницанууд соо сугларжа, инвалидуудай дунда ябуулагдадаг, эмхидхэгдэдэг концерт-наадануудай, спорт хүгжөөлгын саашанхи зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Фестивальда хабаадагшад Байгал далайн эрьедэ түбхинэһэн Максимиха тосхон оножо амархаар хараална. Эдэнэр эндэ байхадаа шатар, даам наадаха, сөбэр агаарта амаржа, дүтөөр танилсаха юм. **М. ШАНТАКОВ.** **ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:** инвалидуудай уран гараар бүтээгдэһэн зүйлнүүд; выставкэ харагшад.

Авторай фото.

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй "Байгал-95" гэхэн инвалидуудай бүхөрөөһин II фестиваль Улаан-Үдэ хотодо гурбан үдэрэй туршада боложо дүүрээ. Фестивалиин эмхидхэһэн бүхэ мурьсоонүүд, концертиүүдтэ айлашаар манайда ерэхэн Яхадай (Саха),

Хакасай, Красноярска, Примориин хизаарнуудай, Амарай, Тюменскэ, Кемеровскэ областынуудай, мүн Буряад Республикын команцанууд эдэрхэйгээр хабаадалсаба. "Спартак" стадион дээрэ 100 метрэй зайда урилдаан, ядро

НАМАРАЙ АГНУУРИДА ДУРАТАЙШУУЛДА

Нуур, сөөрэмүүд соо үдэдэг шубуудай байгша оной агнуури сентябриин нэгэнһээ эхилхээр хараалагдаба. Харин Баргажанай, Баултын, Муйскын, Хойто-Байгалай, Хуралдай аймагуудта намарай агнуури августын 25-да эхилхэ галын Буряад Республикын агнууриин баялигуудые зүбөөр хэрэглэжэ хамгаалха талаар управлени ангуушадта үгэбэ.

Буряад Республикын бусад аймагуудта уһанай шубуудай сентябриин 1-һээ нээгдэхэ юм. Мүн энэ үдэрһөө доор агнахада болохо.

Шандага агнаха зүбшөөл октябриин 1-һээ ноябриин 1 үгтэхэ юм. Тиихэдэ энэ үе соо үсөөржэ эхилхэн бодон галын олзоборилхонь хоржултай гэжэ тэрээн дотор хэлэгдэнэ.

СПОРТ ТӨБШӨХӨНӨӨР

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Зүүн Сибириин технокон университетэй оюутан, уласхоорондын классай спортын Анастасия Данчинова энэ зундаа Францида ба Италида үгсэһэн байһан коммерческэ мурьсоонүүдтэ хабаадана. Түүнэ нотогаймнай басаган яһала һайн үрэ дунгүүдые харуулан тэмдэглэлтэй. Үнгэргэгшэ неделэдэ ИААФ-ай (Европын һайн хүнгэн атлетикын эбэлэй) үүсхэлээр 8,5 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн байгаа. Иймэ мурьсоонүүд гом түлээ хай үнгэргэгдэдэг заншалтай. Эндэ дэлхэйн арба гаран оронгой спортсменка энэ зайе бултанһаа урид гаталжа, итали Кроссой урилдаагаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө хүрдүрбэдэхи һуури эзэлхэн Румыниин түлөөлөгшэ мунган мшагнагдаа. Анастасия Данчинова энэ зайе 29 минута 05 секунд соо гаталжа, хүрэл медальда хүртэбэ. Энэнь нотогаймнай ээлжээтэ ехэ амжалта гээшэ.

Хүнгэн атлетикээр сэрэгэй алба хаагшадай дунда дэлхэйн һуури эзэлхын түлөө мурьсоон августын һуу галта үнгэргэгдэхэ. Россин команцын бүридэдэ Анастасия оруулахолын зайнуудта урилдаха хараа түсэбтэй. - гэжэ суглуулагдамал команцын тренернүүдэй нэгэн - СССР-эй бай Федерациин габьяата тренер В. Д. Домнин хөөрэнэ. **Ж. БАТОМҮН**

ЮРИЙ ЛЕОНТЬЕВ 1966 ондо Чебоксара хотодо түрэхэн юм. 13-гайдаа тэрэ номо годлиин шюусатай таниласажа, хуралсал хорилго хэжэ захалһан байгаа. Уданиһегүй хэрхо мэргэн хүбүүн республикынгаа чемпион болоод аашаадаа Россин Федерациин болон СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурьсоонүүдтэ амжалтатайгаар хабаадажа эхилээ һэн. Залуушуулай дунда Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мурьсоондэ хабаадаһан намтартай.

Саашадаа эршүүлэи дунда ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мурьсоонүүдтэ, уласхоорондын наадануудта амжалта туйлажа, уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргээ һэн. Энэ жэл тэрээндэ илангаяа урагшатай байба. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мурьсоондэ дундуур үрэ дүн харуулаад, һаяхан Джакарта хотодо үнгэргэгдэһэн дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мурьсоондэ амжалта туйлажа, эрхим зургаанай тоодо оробо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю. Леонтьев. **С. БАДДУЕВАЙ** фото.

Арадай Хуралай комитедэй ахамад мэргэжэлтэ, түүхын кандидат **БЕЛИКОВ** Василий Валериановичай аюулда орожо, наһа бараһан ушараар Буряад Республикын Арадай Хуралай Хэрэгүүдые эрхилэлгын управлени түрэлхидтэнь, дунд хунүүдтэ гүнзэги шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ. Августын 24-нэй 12 сагта Пушкинай нэрэмжэтэ үйлсын 33-дунд 2-дохи байраһаа хүдөөлүүлэгдэхэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительств

<p>Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.</p> <p>РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИЖИГОВ Б.М. Ж. (харюусалгата секретарь), ПИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ПИШТАЕВ В. И. (хэлбэлэй директор), РИПЧИШОВ С. Л. (редакторай орлогшо), САМБЯТОВА Т. В.</p>	<p>Манай адрес:</p> <p>670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвиллин үйлэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.</p>	<p>Газетэ хэлбэлэй 2 хууданан хэмжээтэй. Индекс 50901.. Хэлэг 4723.. Хэлбэлдэ тушаагдаһан саг 17.20.</p>	<p>Буряад Республикын республиканскэ типографида газетэ хэлбэлдэ Директорэйнь телефон: 2-40-45. Б-0079-дхи номертойгоор бүрдхэлдэ абтанхай. Заказ №156.</p>
--	---	--	---

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретаридай - 2-60-91, нийтлэл-подпискэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социальнэ-экономическэ - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлгой, эрдэмэй болон хургуулинүүдэй (даагшань), 2-57-63, олонийтын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; орнуулгын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-60-70. корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61, Баргажанда - 91-6-40. "Бурятия" хэлбэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.